

Täysistunto

Torstai 10.12.2015 klo 16.02—3.07

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 18/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 18/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

22.59 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työtuloperusteisten sairaus- ja kuntoutuspäivärahojen sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahojen korvausastetta sekä eri korvausprosentteihin liittyviä tulo rajoja. Sairauspäivärahaan ehdotettujen muutosten säästövaikutukseksi on arvioitu 29 miljoonaa euroa ja vanhempainpäivärahaan ehdotettujen muutosten säästövaikutukseksi 13 miljoonaa euroa vuositasolla. Säästövaikutus kohdistuu sairausvakuutuksen työtulovakuutukseen, joka rahoitetaan työnantajilta, työntekijöiltä ja yrittäjiltä perittävillä vakuutusmaksuilla. Vakuutusmaksuilla rahoitettavasta osuudesta työnantajien osuus on yli kaksi kolmasosaa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta piti esitystä tarkoituksenmukaisena työnantajien sosiaaliturvamaksurasituksen alentamiseksi. Esitetyt muutokset tukevat tavoitetta yritysten kustannuskilpailukyvyyn parantamisesta ja työllistämiskynnyksen alentamisesta. Valiokuntamme kuitenkin ilmaisee huolensa niistä kielteisistä seurauksista, joita voi aiheutua sairaus- ja kuntoutuspäivärahojen alentamisesta. Keskituloisille eli noin 3 000 euroa ansaitseville uudet laskusäännöt merkitsevät noin 180 euroa alempaa sairaus- ja kuntoutuspäivärahaa kuukaudessa. Työurien pidentämiseksi sekä vajaakuntoisten työelämässä pysymisen ja työelämään palaamisen tukena kuntoutuksella on merkittävä rooli. Kuntoutuspäivärahoihin kohdistuva säästö voi vähentää ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen kannustetta.

Sairauspäivärahan tason alentaminen johtaa myös siihen, että yhä useammalle sairastuneelle työkyvyttömyyseläke on tasoltaan parempi etuus kuin sairauspäiväraha. Työurien pidentämiseksi päivärahan tason tulisi olla sellainen, ettei sairastuneella ole kannustetta hakeutua ensisijaisesti työkyvyttömyyseläkkeelle. Etuuden saajalle puolestaan on iso merkitys sillä, saako hän vuoden ajan työeläkettä vaiko tasoltaan alempaa sairauspäivärahaa.

Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa tässä yhteydessä kumottavaksi sairausvakuutuslain 8 luvun 3 §:n, joka koskee sairaus- ja osasairauspäivära-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

han ehtona olevaa työedellytystä. Tuo työedellytys tarkoittaa, että työtulojen perusteella määräytyvään sairauspäivärahaan on oikeus vain sillä edellytyksellä, että sairastuneella on ollut vähintään yksi päivä työskentelyä edeltäneiden kolmen kuukauden aikana ennen sairastumista. Tuo säännös on tulkinnanvarainen ja johtaa joissain tilanteissa kohtuuttomaan lopputulokseen vakuutetun kannalta. Vakuutetun palkasta on peritty päivärahamaksua, mutta hän ei saa lainkaan päivärahaa tai saa sitä vain vähimmäispäivärahan, jos työedellytys ei täyty.

Käytännössä muutos vaikuttaa vuositasolla arviolta noin sadan sellaisen vakuutetun päivärahoihin, joiden vuositulo on 1 399—10 296 euroa mutta jotka jäävät kokonaan vaille päivärahaa 55 ensimmäisen sairauspäivän aikana työedellytyksen puuttumisen vuoksi. He tulevat nyt oikeutetuiksi 55 päivän ajan työtuloihin perustuvaan, vähimmäispäivärahaa pienempään päivärahaan. Tämä muutos merkitsee myös sitä, että ne arviolta noin sata henkilöä vuodessa, joiden vuositulo on yli 10 400 euroa mutta jotka työedellytyksen puuttumisen vuoksi saivat vain vähimmäismääräistä päivärahaa, siirtyvät nyt työtulovakuutuksen piiriin. Näin valtion kustannettava päivärahameno vähenee heidän osaltaan. Tämä muutos parantaa vakuutettujen asemaa ja noudattaa nykytilaa paremmin vakuutusperiaatetta.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän mietintöön sisältyy pykälävastalause, joka tullaan varmaankin täällä myös esittelemään.

23.04 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys merkitsee tulotason laskua sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa ja vanhempainpäivärahaa saaville. Suurin rasitus kohdistuu keskituloiisiin palkansaajiin, joiden päivärahojen menetys olisi jopa 9—10 prosenttia. Lakimuutoksen seurauksena kuntoutuksen kannustavuus heikkenee. Tästä seuraa, että työkykynsä tilapäisesti menettäneelle työkyvyttömyyseläkkeestä voi tulla kuntoutusta kiinnostavampi vaihtoehto. Kuntoutuksen painoarvoa heikennetään myös sillä, että hallitus on päättänyt lakkauttaa Aura-kuntoutuksen ennen kuin se ehti alkaakaan. Tämä jättää aukon työelämässä olevien kuntoutukseen. Tällä hetkellä sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys aiheuttavat kansantaloudelle jopa 5 miljardin euron vuosimenetykset. Meidän pitäisi paljon laajemmin pystyä panostamaan ihmisten työhyvinvointiin ja pyrkiä turvaamaan työikäisten ihmisten työ- ja toimintakykyä. Toimiva kuntoutusjärjestelmä on keskeisessä roolissa, kun pyrimme ehkäisemään työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä ja tehostamaan tilapäisesti menetetyn työkyvyn palauttamista. Hallitus antaa täysin väärän viestin, kun se samaan aikaan vaikeuttaa kuntoutukseen pääsemistä ja leikkaa kuntoutuksessa olevien toimeentuloa. Näillä keinoilla emme pysty pidentämään työuria.

Arvoisa puhemies! 1990-luvulta asti käytännössä jokaisen hallituksen tavoitteena on ollut vanhempien hoivavastuun tasaisempi jakaminen. Jos isät käyttävät vanhempainvapaita enemmän, lyhentää se vastaavasti äitien katkoja työelämästä ja parantaa naisten työmarkkina-asemaa. Samoin se tasaa työnantajille vanhemmuudesta aiheutuvia kustannuksia. Tutkimuksissa on havaittu, että vanhempainpäivärahojen korvaustasolla on merkittävä vaikutus isien perhevapaiden käyttöön. Korotettu päiväraha on toiminut paitsi kannusteena isien käyttäen vapaita myös kannusteena työnantajille tarjota pidemmältä ajalta palkkaa isän perhevapaan ajalta. Korotetulla päivärahalla on siis ollut kannustinvaikutus hoivavastuun jakamiseen. Sipilän hallituksen perhepolitiikka on poikkeuksellista, sillä sen tavoitteisiin tämä vastuun jakaminen ei kuulu. Kun hallitus nyt poistaa niitä kannustimia, joita järjestelmään on rakennettu isien vapaiden käytön tukemiseksi, vaikuttaa se sen puolesta,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

että pienten lasten hoito tulee jatkossakin pysymään ensisijaisesti äitien tehtävänä. On syytä myös huomata, että koska äidit jo tällä hetkellä käyttävät suurimman osan vanhempainvapaasta, päivärahan leikkaus kohdistuu hyvin voimakkaasti juuri naisiin. Jos tavoitteena olisi tasaisempi vanhempainvapaiden jako, niin eriskummallista on myös hallituksen aikomus antaa 2 500 euron kertakorvaus äitien työnantajille. Tämäkään toimenpide ei millään tavalla kannusta perhevapaiden tasaisempaan jakamiseen perheiden sisällä. Päinvastoin, varhaiskasvatuksen laadun johdonmukainen heikentäminen ja päivähoitomaksujen korotukset tulevat myötävaikuttamaan siihen, että yhä useampi äiti jää mieluummin pidemmäksi aikaa kotiin kuin palaisi työmarkkinoille.

Arvoisa puhemies! On poikkeuksellista, että työmarkkinajärjestöille ei anneta mahdollisuutta vaikuttaa näihin päätöksiin, jotka koskevat ansiosidonnaista sosiaaliturvaa. Kolmikantavalmistelusta pystytään arvioimaan lainsäädännön vaikutuksia tasapuolisesti palkansaajille ja vakuutetuille työpaikoille ja työnantajille sekä yhteiskunnalle ja kansantaloudelle. Konsensuspolitiikka myös edistää yhteiskuntarauhaa, vakautta ja sosiaalista koheesiota. Ylipäänsä olisi tarpeen, että hallitus kertoisi selkeästi, millaisena se näkee työtulovakuutuksen tulevaisuuden. Pakkolakeihin liittyvä aikomus laskea yksityisten työnantajien sosiaalivakuutusmaksua 840 miljoonalla eurolla voi merkitä todella suurta muutosta siihen, millä tavalla ja periaatteella ansiosidonnaista sosiaaliturvaa ja työterveydenhuoltoa tulevaisuudessa rahoitetaan.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.